

A stylized illustration of a young girl's face in profile, looking towards the right. Her eyes are wide open, with a detailed iris and a dark pupil. Her hair is dark and curly. The background is a solid red color. The text is in white and black.

PHILIPPE THITO
ANNA SARVIRA

**DJEVOJČICA
SA ŠIROM
OTVORENIM
OČIMA**

DJEVOJČICA
SA ŠIROM
OTVORENIM
OČIMA

„Pazi, zgazit ćeš ga!” poviče Anita.

Tomica se ukopa u mjestu i odvoji pogled od zaslona mobitela.

„Koga? Što to govoriš?”

„Zamalo si zgazio jadnog puža! Pazi gdje staješ!”

Srećom je Anita primijetila sirotu životinjicu, inače bi od puža ostala samo kaša.

Zato su je i zvali **„Oštrookom” Anitom**. Ne samo što je imala krupne plave oči nego je njima izrazito primjećivala sve oko sebe.

Njezin je dar bio što vidi i ono što drugi ne primjećuju.

Aniti je 10 godina. Živi u jednom hrvatskom gradiću.

Tog je jutra pošla u školu sa svojim starijim bratom Tomicom.

On je listao po mobitelu dok je hodao, a Anita ga je stalno prekidala.

„Hej, našla sam djetelinu s četiri lista.”

„Vidi, onaj oblak izgleda poput slona!”

„Jesi li vidio onoga psa? Izgleda kao svoj vlasnik!”

Tomica je gundao: **„Draga sestrice, kad već sve primjećuješ, kako ne vidiš da imam pametnijeg posla?”**

Anita slegne ramenima. Zašto su starija braća uvijek tako namrštena?

Kad je stigla u školu, Anita se priključila najboljim prijateljicama.

„Hej, cure, kako ste? Jesi li ti to podrezala šiške, Lucija?”

„Normalno da ,Oštrooka’ Anita odmah sve primijeti!”

U razred uđe učiteljica.

„Djeco, dobili smo novu učenicu. Zove se Sofia. Hrvatski joj nije materinski jezik, ali se nadam da ćete je svejedno srdačno primiti.“

„Sjedni pokraj Eme, Sofia!“

Sofia sjedne, stidljivo i tiho.

Blijeda je i izgleda iscrpljeno.

Cijeli dan nije rekla ni riječi.

A kako vrijeme odmiče, čini se kako joj je sve teže paziti na satu.

Kad je zazvonilo na kraju posljednjega sata, Sofia je poskočila jer je zamalo zadrijemala.

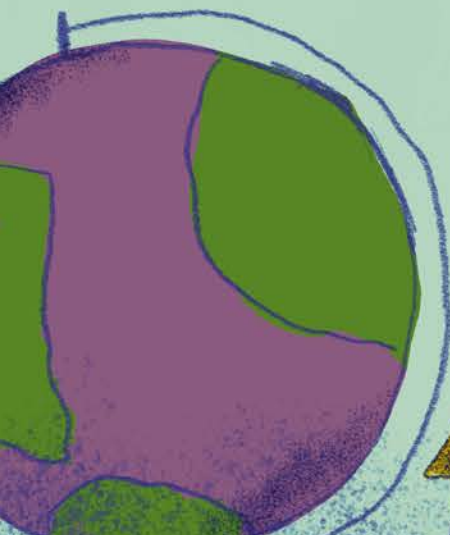
Skupila je svoje stvari i žurno napustila razred.

Anita ju je vidjela kako trči do majke, koja ju je čekala ispred ulaza.

Sofia se privila uz majku, a ona ju je gladila po kosi kao da je želi utješiti.

„Mene bi bilo sram tako pred svima grliti mamu!“ reče neki učenik.

Anita ne reče ništa. Pomisli kako bi se vjerojatno jednako ponijela nakon prvoga dana u novoj školi u kojoj nikoga ne poznaje.

Prvih nekoliko dana djeca su pogledavala Sofiju, no kako ona gotovo i da nije pričala i na odmoru je uvijek stajala u nekom kutu, djeca su se nakon tjedan dana prestala zanimati za nju. Pozornost bi obraćala jedino kad bi Sofia zaspala na satu, a tad bi joj se smijala.

„Hej, ,Oštrooka' Anito, ova je Sofia tvoja suprotnost! Tvoje su oči uvijek otvorene, a njezine uvijek zatvorene! Baš je ,Tupooka' Sofia!”

Anita slegne ramenima.

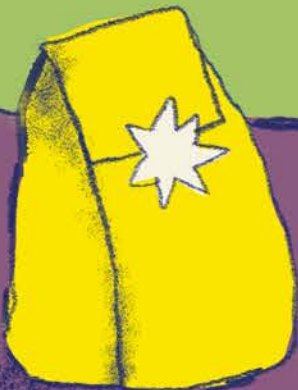
Ona zna da nije sve onako kako u prvi mah izgleda te da često, promotrimo li druge i obratimo im se sa zanimanjem, možemo bolje razumjeti zašto se ponašaju na određeni način.

Voljela bi malo više razgovarati sa Sofijom, ali osjeća kako djevojčici treba vremena da se privikne na novu školu.

Anita je čula da je Sofia iz Ukrajine, a ondje je rat.

Na televiziji je vidjela snimke.

Nije mogla vjerovati da svega nekoliko stotina kilometara dalje bombe padaju na gradove posve nalik njezinu. Shvaća kako je i sama mogla biti rođena ondje... I kako život može biti nepravedan.

Anita je strašno uzbuđena. Danas je u gradu tradicionalni sajam, koji obožava.

„Hoćemo li danas na sajam, tata? O, molim te, molim te! Obećao si da ćemo ići!”

„Pitaj majku, ja imam posla! Jooj, gdje su mi ključevi od auta? Kako nestanu svaki put kad mi se žuri!?”

Anita se nasmiješi i odgovori: „Čini mi se da sam ih vidjela. Ako ti kažem gdje su, hoćemo li večeras na sajam?”

„Nemam vremena za tvoje igrice, Anita. Žuri mi se! Gdje su ključevi?”

„Računam da smo se dogovorili... Ključevi su ti već u torbi. Ondje si ih sinoć stavio kad si se vratio s posla.”

„Pa da, tako je! Ondje sam ih stavio da ih ne zaboravim! HVALA TI! Vidimo se, moram ići!”

„Da, tata, vidimo se... I idemo na sajam!”

Anita nije samo iznimno oštrooka, nego i vrlo uporna.

Kao da se cijeli grad sjatio na sajam.

Anita ne zna kamo bi prvo pogledala.

Razrogači oči i više nego obično, kao da želi upiti sve oko sebe: blještava svjetla atrakcija, šarene boje slastica, osmijehe dječice na vrtuljku, užasnite poglede ljudi na vlaku smrti...

Upre prstom u strašne likove naslikane na vlaku duhova.

„Vidi vješticu, mama! Ista teta Jasminka!”

„Hmm, to nije baš lijepo reći, ali priznat ću kako nisi posve u krivu”, odgovori joj majka. Tomica se umalo zadavi šećernom vunom.

„Pogledajte, ondje su Sofia i njezina majka!”

Anita pomisli kako je ovo dobra prilika da bolje upozna Sofiju.

Ipak je sajam zabavnije mjesto od škole.

„Dodite! Upoznat ću vas s njom. Ona je naša nova učenica iz Ukrajine.”

Anitini se roditelji sporazume bez riječi.

„Pa, pođimo ih pozdraviti”, reče majka. ***„Sigurna sam da ne poznaju mnogo ljudi u našem gradu.”***

Kad je ugledala Anitu i njezinu obitelj, Sofia se najprije iznenadila, a onda joj je lice ozario stidljiv smiješak.

Anita joj je najdraža od svih učenika iako ne razgovaraju često. Ona je jedina koja se ne smije kad Sofia zaspi na satu ili ne razumije što je učiteljica pita. Također je jedina, osim nje, koja ima nadimak.

Anitini roditelji predstave se Sofijinoj majci te započnu razgovor od kojeg Anita, zbog okolne galame, nije čula niti riječ.

„Hoćemo li na palačinke?” upita tata. „Ja častim!”

Prijedlog razveseli sve prisutne.

Anita primijeti da se Sofia plaši gomile. Čvrsto drži majku za ruku.

„Vidjet ćeš, palačinke su odlične. A čovjeka koji ih radi poznajem odavno. Staviti će nam više čokolade nego drugima!”

Palačinke su doista bile izvrsne. A vlasnik, očekivano, nije škrtario sa čokoladom.

Iznenada, u blizini se začuje prasak.

Sofia poskoči, a palačinka joj padne na tlo.

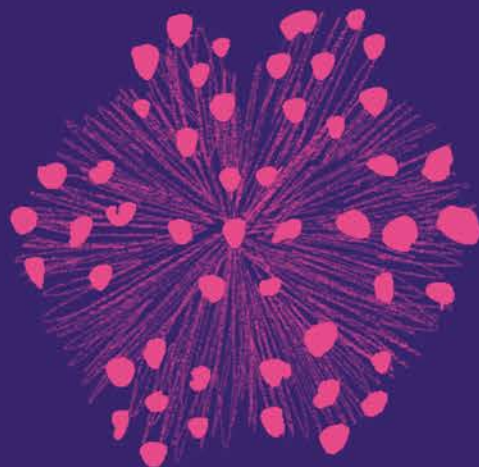
„Počeo je vatromet“, Tomica kaže.

Rakete su polijetale jedna za drugom i dramatično osvjetljavale nebo, stvarajući zaglušujuću buku.

Anita primijeti kako se Sofia, tresući, privla uza svoju majku.

Sofijina majka reče Anitinim roditeljima: **„Hvala vam od svega srca na palačinkama. Odavno nismo jele nešto tako slasno! Zbilja mi je drago što smo se upoznali. Nadam se da ćemo se ponovo sresti, ali sad moramo poći kući. Žao mi je, ali kasno je i Sofia je umorna.“**

Prije nego što je itko išta uspio reći, Sofia i njezina majka žurno su se udaljile.

Sutradan u školi Anita primijeti kako Sofije nema.

Zar je bolesna?

Anita je neprestance razmišljala o svemu što se sinoć dogodilo.

O tome koliko je užasnuta Sofia bila kad je počeo vatromet. Kako je drhtala u majčinih rukama. Kako su žurno otišle dok su se svi ostali još zabavljali.

Tad je, odjednom, shvatila.

Nakon što je pažljivo promislila, Anita je zaključila kako Sofiji svakako treba njezina potpora, pa ju je odlučila posjetiti. No kako doznati gdje Sofia živi? Anita smogne svu svoju hrabrost i učini ono što nikad nije zamišljala da će učiniti: otputi se do tajništva škole. Tajnica bi joj mogla pomoći, ali svi je se boje. Nikad je nitko nije vidio da se smiješi.

Anita duboko udahne, pa zakuca na vrata ureda.

„Dobar dan, gospođo, došla sam vas zamoliti za jednu informaciju.“

Žena je sumnjičavo promotri.

Anita nastavi: ***„Sofia, nova učenica iz Ukrajine, danas nije došla u školu, pa bih joj voljela pokazati što smo radili na nastavi, ali ne znam gdje stanuje. Biste li mi, molim vas, dali njezinu adresu?“***

Tajnica u pravilu nerado otkriva takve informacije, ali Anita joj se čini dobronamjernom, a Sofiji svakako treba pomoć. Stoga pruži Aniti papirić na kojem piše sve što je zanima. Nasmiješila se, dakako, nije.

„Najljepša vam hvala, gospođo! A vidim da vam bljeska crveno svjetlo na pisaču. To vjerojatno znači da morate zamijeniti spremnik za boju.“

Tajnica se okrene pogledati stroj, pa progundā zahvalu.

Anita je stigla pred veliku, sivu zgradu.
Postoji samo jedno zvonce i ona ga pritisne.
Otvori joj neki čovjek.

„Što trebaš?”

„Došla sam u posjet prijateljici Sofiji. Živi ovdje sa svojom mamom.”

„Kako se preziva?”

Anita mu pruži papirić s načrčkanim prezimenom.
Čovjek se zagleda u popis izvješten na zid.

„Četvrti kat. Soba 412.”

Anita se uspe stubama jer u zgradi nema dizala.
Kuc-kuc. Vrata se otvore.

„O, pa to je Anita! Kakvo iznenađenje!” reče majka, pomalo postišeno.

„Dobar dan, gospođo. Došla sam vidjeti kako je Sofiji.”

„Sinoć je jako loše spavala. Sad je na igralištu iza zgrade. Pođi k njoj, ako želiš.”

Anita smjesta primijeti kako je malena njihova soba.

Dva madraca, stol i dvije stolice. U kutu polica, hladnjak, mikrovalna pećnica, malen štednjak i usamljena zelena biljka kao jedini ukras.

Sofijina majka pročita njezine misli, pa reče: **„Da, skućeno je ovdje. Nekoć smo, znaš, živjeli u velikoj kući s divnim vrtom.”**

Majka okrene glavu, ali Anita stigne primijetiti kako joj je u kutu oka zasjala suza.

„Hej, Sofia. Kako si?“

Sofia je sama, sjedi na staroj ljuljački.

„Anita? Otkud ti ovdje?“

„Željela sam te vidjeti. Sinoć si tako naglo otišla.“

„Da, znam. Nekad sam baš čudna.“

Anita sjede na ljuljačku pored Sofije.

„Nisi ti ta koja je čudna. Čudno je sve ono što ti se događa.“

Sofia je pogleda.

„Tako se bojim.“

„Ničega se više ne moraš bojati. Ovdje si na sigurnom.“

„Znam to. Ali moj je tata još uvijek ondje. Mama i ja otputovale smo jednoga jutra, samo s dva kovčega. Tata nije pošao s nama. Rekao mi je da je ostao čuvati kuću, ali znam da je ostao braniti naš grad ako ga napadnu. Čula sam kako o tome razgovara s mamom.“

„Čujete li se s njim?“

„Da, zove nas svaki dan, ali čim spusti slušalicu, ja se opet zabrinem.“

Anita ne zna što bi joj rekla.

Jedine riječi koje je uspjela izustiti bile su: *„Razumijem te“*.

Sofia je povjerila Aniti kako često noću ne može ni oka sklopiti.
Ne usudi se zaspati zato što sanja užasne snove.
Čuje jezive zvukove sirena koje stanovnicima naviještaju
skoro bombardiranje.
Vidi bljeskove eksplozija.
Zamišlja kako joj je otac ranjen.
Ili nešto još gore.
Aniti je sada posve jasno zašto su Sofijine oči danju tako umorne.

I kad se vratila kući, Anita nije mogla prestati razmišljati o svemu što je čula od Sofije. Toliko se uznemirila da misli nije mogla zadržati za sebe, pa je upitala mamu za savjet. Zajedno su uključile računalo i utipkale:

„Kako pomoći djeci koja su iskusila rat?”

Tako je Anita doznala da je rat u Ukrajini tek jedan od niza svjetskih sukoba u kojima stradavaju ljudi, među kojima i djeca. Također je naučila kako ljudi koji iskuse rat često proživljavaju takozvani posttraumatski stres. Takav stres nastaje zbog traumatičnih doživljaja poput bombardiranja, pucnjave ili prizora ranjenih ljudi. Stres se, također, zna pojačati zbog čestih zračnih uzbuna, skrivanja od bombi u skloništima i strašnih vijesti.

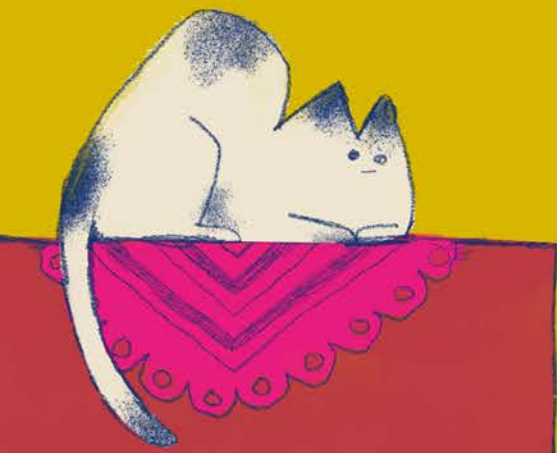
Nije onda ni čudo kad ljudi, a pogotovo djeca, postanu napeti, plaše se svega i sanjaju strašne snove. Usto pokušavaju izbjeći svako podsjećanje na ono što su prošli. Razmišljanje o tim događajima vrlo im je bolno.

Ako želite pomoći osobi pogođenoj ratom, pročitala je, učinite sve da se osjeća sigurnom. Vrlo je važno biti spreman saslušati tu osobu, no ne i tjerati je da govori. Anita je također naučila da se djeca mogu nevjerojatno dobro oporaviti ako naiđu na potporu i nekoga u koga će se pouzdati.

Vjeruje da zna kako će pomoći Sofiji, počevši od toga što će drugim učenicima reći neka budu obzirniji prema njoj.

To je najmanje što može učiniti za svoju ukrajinsku prijateljicu.

Sad može reći da joj je Sofia prijateljica.

Možda se i u tvojoj blizini nalazi netko tko je pobjegao od rata.
Drži oči širom otvorene jer takve osobe treba prepoznati i podržati.
Ne osuđuj ih, nego ih pokušaj shvatiti jer ne znaš kroz što su sve prošli.
Saslušaj ih i druge oko sebe potakni da učine isto.
Umiješaj se ako vidiš kako ih druga djeca omalovažavaju ili maltretiraju.
Zapamti kako jedno dobro djelo katkad može biti posve dovoljno da promijeni nečiji život.

**DRŽAT ĆU
OČI ŠIROM
OTVORENE**

Europska komisija nije odgovorna za bilo kakve posljedice koje proizlaze iz ponovne uporabe ove publikacije.

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2023.

© Europska unija, 2023.

Politiku ponovne uporabe dokumenata Europske komisije uređuje Odluka 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. (SL L 330, 14.12.2011., str. 39.).

Za svaku uporabu ili reprodukciju fotografija ili druge građe koja nije zaštićena autorskim pravom Europske unije dopuštenje treba zatražiti izravno od vlasnika prava.

Print	ISBN 978-92-68-06077-3	doi: 10.2838/045876	DS-05-23-277-HR-C
PDF	ISBN 978-92-68-06074-2	doi: 10.2838/147856	DS-05-23-277-HR-N

Ako držimo oči širom otvorenima, možemo napraviti veliku razliku... i izgraditi lijepo prijateljstvo. Pokazuje to zadivljujuća priča o Aniti i Sofiji.

Autor: Philippe Thito
Ilustratorica: Anna Sarvira
Prevoditelj: Darko Macan

Ured za publikacije
Europske unije

ISBN 978-92-68-06074-2